

Конспект уроку № 211

Наголос в українській мові

Link to audio: ukrainianlessons.com/episode211

Вступ

Привіт-привіт і Слава Україні! Це Анна Огойко і подкаст «Уроки української» для всіх, хто вивчає і любить українську мову.

Якщо ви вивчаєте українську мову, то ви, мабуть, не любите той факт, що в українській мові **наголос** вільний, тобто не **закріплений** за одним **складом**, як, наприклад, у польській чи французькій мові, а може падати на початок слова, на середину, **наприкінці**.

Тому під час вивчення української буває досить складно запам'ятати всі наголоси і взагалі зрозуміти, як вони працюють, правда? Тому сьогоднішній епізод буде **присвячений** наголосам.

Спочатку ми поговоримо про те, який взагалі **комплексний** наголос в українській мові; ви дізнаєтесь про те, як українці використовують наголоси у різних варіантах української мови (наприклад, в діалектах).

І також я дам відповідь на питання Шимона, нашого слухача з Польщі, про принципи **наголошування**, тобто деякі **закономірності** того, як ми наголошуємо слова в українській мові, добре?

А спочатку, як завжди, даю вам п'ять питань і **словничок**. Почнімо!

на́голос — stress mark

закрі́плений — fixed, established (*adjective*)

напри́кінці — at the end

присвя́чений — dedicated (*adjective*)

ко́мплексний — complex (*adjective*)

наголо́шування — accentuation

закономі́рність — regularity, pattern

словничо́к — dictionary (*diminutive*)

?? Запитання до епізоду

1. Як ми називаємо стандартну українську мову?

2. У яких типах текстів часто бувають неправильні наголоси?

3. Який наголос мають слова «алфавіт», «помилка», «також»?

4. Що означають слова «ніколи» і «ніколи»?

5. На який склад зазвичай наголошуємо короткі прикметники з двох складів?

Словничок

рухóмий	mobile
сваві́льний	self-willed, arbitrary
завда́вати кло́поту	to cause trouble
грі́шити	to sin
подві́йний	double
вирі́шувати до́лю	to decide the fate
полéгшити житт́я	to make life easier
скла́д	syllable
засу́брювати, зубрі́ти	to learn mechanically, to cram
під руко́ю	near at hand

Наголос в українській мові

Наголос в українській мові **вільний** (тобто може падати на будь-який склад) і **рухомий** (тобто у різних формах одного слова можуть бути наголошені різні склади).

Наприклад, «кни́жка» в **однині** — наголос на перший склад, але «книжкí» в **множині** — наголос на останній склад.

Вільний і рухомий — це таке офіційне **визначення** наголосу в українській мові, але мені сподобалося, як в одній **статті** мовознавці назвали наголос «**свавільним**»; «свавільний» — тобто такий, який робить все так, як сам хоче, **примхливий**, свавільний.

Насправді так і є, наголос **завдає** багато **клопоту** усім, хто вивчає українську мову, і навіть нам самим, українцям. Так, не всі українці правильно і однаково наголошують ті самі слова.

Тобто більшість слів, які ми говоримо, ми, звичайно, наголошуємо так, як у словнику, але інколи українці **припускаються помилок**. Що там казати, я теж **грішу** тим, що інколи неправильно наголошую слова.

Як і в кожній мові, є стандарт мови — ми називаємо його «українська літературна мова», тобто це мова словників, стандартна мова. А є **розмовна мова** і діалекти. Українці вивчають українську літературну мову у школі, і наголоси там є

вільний — free

однинá — singular (*noun*)

множинá — plural (*noun*)

вiзначення — definition

статт́я — article

примхливий — capricious

наспра́вді — actually

припуска́тися, припусті́тися по́ми́лки — to make a mistake (*imperfective, perfective*)

розмо́вна мо́ва — colloquial language

також у школі, у предметі «Українська мова».

Можливо, ви чули, що у мене є інший проєкт, він називається «[На всі 200](#)» — він для українських учнів, які готуються складати тестування після школи, тобто **зовнішнє незалежне оцінювання**, і там оця тема наголосів для учнів є дуже проблемною і **актуальною**, тому що в тих тестах, які учні складають після школи, обов'язково є завдання про наголоси, і це одне з найскладніших завдань.

Навіть є такий цікавий факт, що у мене на каналі найпопулярніше відео, тобто відео з найбільшою кількістю **переглядів**, якраз про наголоси. Я залишу посилання на нього для вас на сторінці цього епізоду. Отже, можете собі уявити, яка це складна тема для дітей в Україні.

Також у нас є, крім літературної мови, розмовна мова і діалекти, і саме там можна **частенько** почути наголос, який не **відповідає** словнику. Наприклад, я тільки недавно дізналася, що у слові «**показник**» наголос падає на другий склад — «пока́зник», а не «показні́к», як я це казала раніше. Я, **чесно кажучи**, майже кожного тижня **відкриваю** для себе якісь нові наголоси.

Також під впливом російської мови і суржику ми часто наголошуємо слова так, як у російській мові. На жаль, це часто буває на тих територіях України, де більше російської мови або суржику. Наприклад, дієслово «ненáвидіти» українською правильно, а неправильно — «нена́видіти»; правильно «**фарту́х**», а не «фа́ртух», як в російській мові; правильно «**о́лень**», а не «оле́нь».

А також є дуже **відчутна** різниця між діалектами в Україні, особливо у формах слів. Наприклад, всюди, на всій території України люди переважно говорять так: «Я то́бі кажу́».

«Я то́бі кажу́» — це правильно, але чим ближче ми **рухаємося** до кордону з Польщею, тим більше у нас там західних діалектів, і там будуть більше наголошувати ось так: «Я то́бі ка́жу». «Я то́бі ка́жу» або «Бо я то́бі ка́жу».

Тобто це **так званий** діалектний наголос, і це теж нормально, це розмовна мова, але вона не є **нормативною** згідно зі словником.

Крім того, неправильні наголоси часто бувають у **віршах** і піснях, тому що, по-перше, ці вірші або пісні можуть бути написані **якраз** представниками різних діалектів, а по-друге, коли ми співаємо пісню, то часто зручніше наголосити слово саме так, а не так, як у словнику.

Наприклад, можливо, ви чули пісню Океану Ельзи «Холодно». Так от, якщо прочитати її слова, то там якраз є наголоси, які більше **підходять** до мелодії пісні, але які не є правильними,

зовнішнє незалежне оцінювання — independent external evaluation
(exam for Ukrainian high-schoolers)
актуальний — relevant

перегляди — views

частенько — often (*diminutive*)
відповіда́ти — to correspond (*imperfective*)
пока́зник — indicator
че́сно ка́жучи — frankly speaking
відкрива́ти, відкρίти — to discover (*imperfective, perfective*)
ненáвидіти — to hate

фарту́х — apron
о́лень — deer

відчу́тний — notable

ру́хатися — to move (*imperfective*)

так звáний — so-called
норматівний — normative, correct

ві́рш — poem
якра́з — exactly

підхо́дити, підійти́ — to suit (*imperfective, perfective*)

тобто:

Холодно...

Якби не було,

Якби не ду́ло.

Має бути «як би не бу́ло», «бу́ло» — правильний наголос, але в пісні — «бу́ло», «ду́ло».

Далі:

З ким би не йшла до сну,

В то́бі я вто́плю сво́ю весну́.

Це також **притаманно** саме мовленню Святослава Вакарчука, тому що він з Львівщини, тому в нього більше таких наголосів західних, а правильно буде так: «В то́бі я **вто́плю** сво́ю весну́» — це правильний варіант.

Але, звичайно, у віршах, у піснях це абсолютно нормально — змінювати наголоси для кращої **мелодійності**. Тому, коли ви вивчаєте українську мову з піснями, не думайте, що там всі наголоси правильні.

Ну що, думаю, тепер ви зрозуміли, чому в українській мові наголос «свавільний», так?

Крім того, наголос може бути **подвійним**, тобто деякі слова можна вимовляти з різним наголосом, і обидва варіанти будуть правильні. У словнику такі слова позначають двома **позначками** над словом, наприклад: «алфа́віт» — «алфаві́т» — і так, і так правильно, або «ба́йдуже» — «байдуже́», «за́вжди» — «завжди́», «зокре́ма» — «зокрема́», «ма́буть» — «мабу́ть», «по́милка» — «помі́лка» — і так, і так правильно. І ще є слово «та́кож» і «тако́ж» — я думаю, ви чули обидва варіанти, бо вони обидва правильні.

Також наголос може **вирішувати долю** всього слова, тобто впливати на його значення. Є слова, які змінюють значення залежно від наголосу, наприклад, «орга́н» — це музичний інструмент, а «о́рган» — це частина організму, наприклад, **шлунок**. «Орга́н» — «о́рган».

«Ві́года» — це те, що дає якісь добрі наслідки або прибуток — це «advantage». Ві́года. А «виго́да» — те саме слово, але наголос на «-о» — це зручність, «convenience». Виго́да.

Також я думаю вам **знайоме** слово «ніко́ли» — «ні в який час», «за жодних обставин», «never». Ніко́ли. Але «ні́коли» означає

притаманний — characteristic

втопіти — to drown (*perfective*)

мелодійність — melodiousness

крім того — besides

позначка — marker, label

байдуже — indifferent (*adverb*)

орга́н — pipe organ (instrument)

шлунок — stomach

знайо́мий — familiar

«немає часу»: «мені ніколи», «мені ніколи це зробити».

Таких слів не дуже багато, але вони **трапляються**, і в деяких випадках зміна наголосу також **вказує** на зміну форми. Я думаю, вам траплялися такі слова, наприклад, «ру́ки» — це множина від «рука́», «ру́ки», але «руки» — це родовий відмінок від «рука́».

Тобто, як бачите, наголос в українській мові справді дуже вільний, але це така важлива частина української мови, що їй треба завжди **приділяти увагу**. Хоча і нереально вивчити всі наголоси правильно, повірте мені...

А зараз повернімося до того голосового повідомлення, яке ми слухали у попередньому епізоді, від Шимона з Польщі про принципи наголошування.

Так, принципи наголошування є, тобто це певні закономірності — це не правило, але це певні групи слів з однаковим наголосом. Я сподіваюся, що ці принципи допоможуть вам хоч трошки **полегшити життя** з наголосами, але пам'ятайте, що у всіх цих принципів можуть бути **винятки**.

Отже, перший принцип, який я згадувала вже минулого разу, це іменники на «-ання». Запам'ятайте їх за моїм ім'ям — «Анна» — наголос на «А́нна», «-а», тому наголошуємо і такі слова на «-а́ння»: «завда́ння», «вида́ння» — повторюйте за мною — «запита́ння», «чита́ння», «визна́ння».

Є винятки, тобто є слова, які не підходять під це правило, наприклад, «бі́гання», але переважно це буде наголос на «-ання».

Натомість слова на «-ття» (тобто дві «-т», «-я») часто мають наголос на останньому складі, на «-я»: «життя́», «ро́зкриття́», «ві́дчуття́».

Далі, якщо у нас є іменник, переважно чоловічого роду, і там є префікс, префікси, наприклад, «ви-», «на-», «не-», «пере-», «по-» префікс, то наголос зазвичай падає на префікс, на початок слова. Наприклад, «ви́бір», «до́гляд», «до́тик», «на́бряк», «не́смак», «пе́реляк», «по́дих» і так далі.

Тепер, прикметники, коротенькі прикметники з двох складів, зазвичай наголошуємо на останній склад. Наприклад, «легкий», «новий», «текстовий», «черговий», «страшний», «чарівний» і, так само, слово «котрий». Тобто це більшість таких коротеньких прикметників.

Хоча є і прикметники, які наголошуємо не так, наприклад «ко́сий», «ме́ртвий», але їх менше.

Далі, суфікс прикметників «-еньк» зазвичай наголошуємо, наприклад, «мале́нький», «чорне́нький», «гарне́нький»,

трапля́тися, тра́питися — to happen
(*imperfective, perfective*)

вкáзувати, вказáти — to point, to denote
(*imperfective, perfective*)

приділя́ти, приділі́ти ува́гу —
to pay attention (*imperfective, perfective*)

ві́нйаток, ві́нйатки — exception
(*singular, plural*)

визна́ння — recognition

ро́зкриття́ — disclosure

до́гляд — care

на́бряк — swelling

не́смак — tastelessness

пе́реляк — fright, scare

по́дих — breath

черговий — orderly, regular, on duty

ко́сий — oblique, notched, askew

«веселенький» і так далі. Раджу вам використовувати ці слова, бо вони дуже типові для нашого мовлення.

Далі, коротенькі, знову ж таки, дієслова в інфінітиві мають наголос на останньому складі, наприклад, «нести́», «вести́», «**мести́**».

Числівники мають наголос на «-а́дцять» завжди: «одинáдцять», «дванáдцять», «тринáдцять», «чотирна́дцять». І от саме за ось такими числівниками ви зможете **розпізнати** суржик, тому що суржи́ком люди часто кажуть «о́динадцять», так, а не «одинáдцять», а правильно «одинáдцять», «дванáдцять», і далі на «-деся́т»: «ші́стдеся́т», «ві́сімдеся́т» і так далі.

Одиниці виміру наголошуємо на «-метр»: «кіломе́тр», «дециме́тр», «міліме́тр».

Також ми маємо такі складні слова, які мають **сполучний** «-о». Наприклад, ви знаєте слово «Чорноби́ль». «Чорноби́ль» — це складне слово; воно складається із двох частинок і сполучного «-о». Так от, зазвичай ми наголошуємо якраз ось це «-о»: «Чорно́би́ль», «**чорно́зем**», «**чорно́слив**», «**гурто́житок**», «**живо́пис**», «літо́пис».

Отже, це були невеличкі принципи, які можна **підібрати**, а також є ще принципи для форми слів. Це, наприклад, те, що іменники в родовому відмінку мають **переважно** наголос на закінченні, тобто «кінь» — «ко́ня», «рука́» — «ру́ки», «водá» — «води́» і так далі.

А також іменники в множині теж мають наголос на закінченні переважно, наприклад, «каву́н» — «каву́ни», «пі́сня» — «пі́сні», «ду́мка» — «думки́».

Але тут є такий важливий момент: якщо в множині наголос падає на останній склад, то коли ми маємо комбінацію числівника «два», «три», «чотири» з іменником, наголос буде **переходити** на один склад назад. Наприклад, «мої́ кни́жки» — множина, але «дві́ кни́жки», «дві́ кни́жки»; «мої́ бра́ти», але «три́ бра́ти», «три́ бра́ти»; «усі́ сторі́нки», але «чоти́ри сторі́нки». Це такий досить **специфічний** момент, можливо, ви помічали його.

І останнє, що я хотіла **зазначити**, це про дієслова. Також, можливо, ви помічали, що у першій особі однини, тобто «Я» в **теперішньому часі**, наголос часто падає на останній склад: «я роблю́», «я люблю́», «я кажу́», «я пишу́» і так далі.

Але у другій і третій особах однини наголос падає переважно на **основу**, тобто не на останній склад. Наприклад, «я роблю́», але «ти́ роби́ш», «ві́н роби́ть»; «я люблю́», але «ти́ люби́ш», «вона́ люби́ть». Так часто буває з українськими дієсловами, але, на жаль, не завжди.

мести́ — to sweep (*imperfective*)

числі́вник — numeral (part of speech)

розпізнава́ти, розпізна́ти — to identify (*imperfective, perfective*)

одини́ця ви́міру — unit of measurement

сполу́чний — conjunctive

чорно́зем — black soil

чорно́слив — prune

гурто́житок — dormitory

живо́пис — painting (art)

підби́рати, підбра́ти — to pick up, to gather in (*imperfective, perfective*)

перева́жно — predominantly

каву́н — watermelon

перехо́дити, перейти́ — to move (*imperfective, perfective*)

специфі́чний — specific

зазнача́ти, зазна́чити — to mention (*imperfective, perfective*)

тепе́рішній час — present tense

осно́ва — root (of a word)

Як бачите, у всіх цих принципах є винятки, тобто слова, які не підходять під правила. Це дуже такі загальні принципи, тому, хоча ми можемо їх розглядати, я завжди **раджу** вам **перевіряти** наголоси у словнику. Для цього може порекомендувати словник онлайн — це словник «[Горих](#)», тому що там є розділ «Словозміна», і ви можете побачити слово в різних відмінках, в різних часах, так само з наголосами. Тобто ви бачите не тільки слово, але і його форми з наголосами.

А ще зручнішим, мабуть, є сервіс автоматичного **розставлення** наголосів від сайту [Slovnnyk.ua](#) — я залишу ці посилання на сторінці цього епізоду, і ви зможете спробувати.

У цьому **сервісі** ви можете просто **ввести** текст українською мовою, і він автоматично розставить вам наголоси. Це просто магія! Чесно кажучи, там не завжди все правильно, бувають інколи помилки, можливо 1%, але все одно це дуже-дуже зручно. Тому рекомендую вам спробувати.

І ще просто після такої **величезної** кількості інформації сьогодні я хочу сказати, що тепер ви розумієте, чому саме для української мови так важливо багато слухати мову — не можна просто читати, тому що ви не знаєте, який там наголос в словах, правда?

От саме зараз, коли ви слухаєте, ваш мозок **запам'ятовує**, звикає до слів і їхнього наголошування, тому важливо не **зазубрювати** наголоси, тобто запам'ятовувати їх, а слухати мову, звикати до мови і автоматично запам'ятовувати наголоси.

А щоб попрактикуватися в наголошуванні і в тих принципах, які я вам сьогодні описала, заходьте до наших конспектів — там буде повністю **табличка** з усіма принципами, щоб ви мали собі **під рукою** їх, і також вправи для розставлення наголосів за принципами.

Конспект уроку можна **завантажити**, оформивши нашу преміум-підписку. Більше про це, а також посилання на сервіси дізнавайтеся на сторінці ukrainianlessons.com/episode211.

ра́дити, порáдити — to advise
(*imperfective, perfective*)

переві́ряти, переві́рити — to check
(*imperfective, perfective*)

розста́влення — placement

се́рвіс — service, application
вво́дити, ввесе́ти — to type, to enter
(*imperfective, perfective*)

величе́зний — huge

запам'ято́вувати, запам'ята́ти —
to remember, to memorize
(*imperfective, perfective*)

таблíчка — table (*diminutive*)

заванта́жувати, заванта́жити —
to download (*imperfective, perfective*)

✓ Відповіді на запитання

1. Як ми називаємо стандартну українську мову?

Ми називаємо стандартну українську мову «українська літературна мова».

2. У яких типах текстів часто бувають неправильні наголоси?

Неправильні наголоси часто бувають у віршах і піснях.

3. Який наголос мають слова «алфавіт», «помилка», «також»?

Слова «алфа́віт», «по́милка» і «тако́ж» мають подвійний наголос.

4. Що означають слова «ніколи» і «ніколи»?

«Ніко́ли» означає «ні в який час», «за жодних обста́вин», а «ні́коли» — «немає часу».

5. На який склад зазвичай наголошуємо короткі прикметники з двох складів?

Короткі прикметники з двох складів зазвичай наголошуємо на останній склад.

Словничок (з прикладами)

рухóмий • Наголос в українській мові вільний і рухóмий. • Ця техніка робить зображення об'ємним і рухóмим. • Міністерство веде реєстр рухóмого майна.	mobile • The accent in the Ukrainian language is free and mobile. • This technique makes the image three-dimensional and mobile. • The Ministry maintains a register of movable property.
сваві́льний • В одній статті мовознавці назвали наголос «сваві́льним». • Мирні акції опинилися під сваві́льною заборóною.	self-willed, arbitrary • In one article, linguists called the accent «self-willed». • Peaceful demonstrations appeared under arbitrary ban.
завда́вати, завда́ти кло́поту • Наголос завда́є багато кло́поту усім, хто вивчає українську мову, і навіть самим українцям. • Військово-політична кри́за завда́ла кло́поту державі та бізнесу.	to cause trouble (imperfective, perfective) • The accent causes a lot of trouble to everyone who studies the Ukrainian language, and even to Ukrainians themselves. • The military-political crisis was causing trouble for the state and business.
грі́шити, згрі́шити • Я теж грі́шу тим, що інколи неправильно наголо́шую слова́. • Ми не згрі́шили проти́ правди.	to sin (imperfective, perfective) • I also sin that sometimes I emphasize words incorrectly. • We have not sinned against the truth.
подві́йний • Наголос може бути подві́йним, то́бто деякі слова́ можна вимовляти з різним на́голосом. • Викóнуємо завда́ння з подві́йною шви́дкістю.	double • The accent can be double, that is, some words can be pronounced with different accents. • We perform tasks at double speed.

вирішувати, вирішити долю • Наголос може вирішувати долю всього слова, тобто впливати на його значення. • Голосі виборців вирішили долю переможця.	to decide the fate (imperfective, perfective) • Accent can decide the fate of the whole word, i.e., influence its meaning. • Voters' votes decided the fate of the winner.
полégшувати, полégшити життя • Сподіваюся, що ці принципи допоможуть вам хоч трóшки полégшити життя наголосами. • Цей законопроєкт полégшуватиме життя бізнесу в Україні.	to make life easier (imperfective, perfective) • I hope these principles help you make your life with accents a little easier. • This bill will make life for business easier in Ukraine.
склад • В українській мові наголос вільний, тобто не закріплений за одним складом. • «Кніжка» в однині має наголос на перший склад.	syllable • In the Ukrainian language, the stress is free, that is, it is not fixed to one syllable. • «Book» in the singular has stress on the first syllable.
зазубрювати, зубрити, зазубрити • Важливо не зазубрювати наголоси, а слухати мову, звикати до мови. • Вечорами він зубрив слова і правила, але так і не зміг їх зазубрити.	to learn mechanically, to cram (imperfective, perfective) • It is important not to cram accents, but to listen to the language, to get used to the language. • In the evenings, he learned mechanically the words and rules, but he was never able to cram them.
під рукою • Там буде табличка з усіма принципами, щоб ви їх мали собі під рукою. • Завжди корисно мати під рукою копії документів.	near at hand • There will be a table with all the rules so that you have them near at hand. • It is always useful to have copies of documents near at hand.

Завершення

На сьогодні все!

Сподіваюся, цей епізод про наголоси, якщо він і не полегшив вам життя, то **принаймні** дав розуміння, що наголоси в Україні вільні так само, як і українці, правда?

Тому не потрібно дуже **хвилюватися**, коли ви неправильно наголошуєте слова, бо й самі українці часто припускаються у наголосах помилок.

Знову ж таки, всі посилання на сервіси, які я вам рекомендувала, будуть на сторінці цього епізоду: ukrainianlessons.com/episode211. Там також ви можете дізнатися, як оформити преміум, щоб отримати конспект для цього та інших епізодів подкасту і мати під рукою корисні вправи, таблички та транскрипти.

Всю цю інформацію ви можете знайти за посиланням: ukrainianlessons.com/episode211.

Успіхів вам з наголосами і з вивченням української мови! Я вірю, у вас **вийде** говорити такою українською, якою ви хочете.

Гарного дня чи вечора вам, і Слава Героям!

принаймні — at least

хвилюватися — to worry (*imperfective*)

Успіхів! — Good luck!

вийти — to manage, to succeed (*perfective*)

 Вправи

1

Опрацюйте таблицю. Поставте наголоси в словах у вправі.

Принципи наголошування в українській мові	
Іменники	
1.	Іменники з суфіксом «-ання» зазвичай наголошуємо на «-а́ння»: завда́ння, вида́ння, запита́ння, чита́ння, визна́ння Але: біга́ння, зобов'я́зання, ди́хання
2.	Іменники з суфіксом «-ття» зазвичай наголошуємо на «-ттья́»: життья́, розкриттья́, відчуттья́, сміття́, взуття́ Але: поняття́
3.	Іменники (переважно чоловічого роду) з префіксами «ви-», «на-», «не-», «пере-», «по-» зазвичай наголошуємо на початку слова: ви́бір, до́гляд, до́тик, на́бряк, не́смак, пере́ляк, по́дих
4.	Іменники (одиниці виміру) наголошуємо на «-ме́тр»: кіломе́тр, дециме́тр, міліме́тр
5.	Іменники в родовому відмінку та в множині зазвичай наголошуємо на останній склад: ко́ня, ру́ки, во́ди, каву́ні, пісні́, думкі́ Але: дві кни́жки, три бра́ти, чоти́ри сторі́нки
6.	Складні іменники зі сполучним «-о» зазвичай наголошуємо на «-о́»: Чорно́биль, чорно́зем, чорно́слив, гурто́житок, живо́пис, літо́пис
Дієслова	
1.	Короткі дієслова в інфінітиві зазвичай наголошуємо на останній склад: не́сти, ве́сти, ме́сти
2.	Дієслова у першій особі однини зазвичай наголошуємо на останній склад: ро́блю, лю́блю, кажу́, пишу́
3.	Дієслова у другій і третій особі однини зазвичай наголошуємо на основу слова: ро́биш, лю́биш, ка́же, пи́ше

Прикметники	
1.	Короткі прикметники з двох складів зазвичай наголошуємо на останній склад: легкий, новий, текстовий, черговий, страшний, чарівний, котрий Але: кóсий, ме́ртваий
2.	Прикметники з суфіксом «-еньк» зазвичай наголошуємо на «-е́ньк»: мале́нький, чорне́нький, гарне́нький, веселе́нький
Числівники	
1.	Числівники на «-адцять» завжди наголошуємо на «-а́дцять»: оди́на́дцять, двана́дцять, трина́дцять
2.	Числівники на «-десят» завжди наголошуємо на «-де́сят»: ші́стдеся́т, ві́сімдеся́т

відчуття	видання	навести	дециметр
смаченький	набряк	визнання	нудний
сантиметр	кілометр	огірки	три книжки
кохання	старий	кажеш	вибір
вузький	принести	сміття	гуртожиток
везти	миленький	величенький	бажання
чорнозем	забуття	прірва	сімдесят
напад	літопис	чорнослив	пишу
пироги	малювання	руки (множина)	догляд
п'ятдесят	шістнадцять	руки (р. в.)	котрий
виняток	розтин	підмести	вигляд
сиджу	дзвінкий	дотик	низенький

2

Опрацюйте таблицю.

Підберіть правильні наголоси до слів із варіантним наголошуванням у реченнях.

Варіантне наголошування слів

Ва́ги — пристрій для вимірювання маси тіла.

Вагі́ — родовий відмінок від іменника «вага́».

Ви́года — те, що дає добрі наслідки в чому-небудь, якийсь прибуток.

Вигóда — зручність у чомусь, сприятливі умови.

За́клад — установа з певним штатом службовців і адміністрацією.

Закла́д — парі, умова між сперечальниками.

За́хват — внутрішнє піднесення, зацікавлення.

Захва́т — дія зі значенням «захватити», «захвачувати».

Ко́пчений — дієприкметник від дієслова «коптити».

Копче́ний — прикметник зі значенням «виготовлений за допомогою копчення».

Ніко́ли — за жодних обставин.

Ні́коли — немає часу для чого-небудь.

Орга́н — музичний інструмент.

О́рган — частина, елемент чогось (організму, установи тощо).

По́діл — дія зі значенням «поділяти».

Поді́л — низько розташована місцевість, нижній край сукні.

Похі́дний — стосується походу.

Похідни́й — утворений, виведений з іншого.

Про́шу — слово ввічливості.

Прошу́ — звертання з проханням до кого-небудь.

Те́пло — прислівник від іменника «теплий».

Тепло́ — іменник (нагрів, підвищена температура чогось).

по́діл чи поді́л?

1. **Поді́л** — мій улюблений район Києва, бо там знаходиться велика кількість пам'яток, затишних кафе і книгарень.
2. У 1795 році відбувся Третій **поді́л** Речі Посполитої, що призвело до її ліквідації.

ви́года чи виго́да?

3. Компанія отримала велику **вигоду** від інвестиції.
4. Нам пропонують трикімнатну квартиру з усіма **вигодами**.

те́пло чи тепло́?

5. **Тепло** весняного сонця зігріває нас.
6. Так **тепло** від твоєї посмішки!

за́клад чи закла́д?

7. Цей ресторанный **заклад** відомий вишуканими стравами корейської кухні.
8. Побиймось об **заклад**, що ти не зможеш добігти до фінішу за хвилину?

о́рган чи орга́н?

9. Ти так гарно граєш на **органі**!
10. Сьогоднішня тема уроку: «**Органи** тіла».

про́шу чи прошу́?

11. — Щиро дякую!
— **Прошу!**
12. Дуже **прошу** про вашу допомогу з цим питанням.

ні́коли чи ніко́ли?

13. Вона більше **ніколи** не буде говорити російською.
14. Мені **ніколи**, зараз багато роботи — потім про це домовимося.

3

Перекладіть українською мовою:

1. She used to cram new vocabulary, but Anki flashcards made her life easier.

2. The free accent in the Ukrainian language causes me trouble.

3. This arbitrary law can decide the fate of the state.

4. Sometimes he sins by putting the wrong emphasis on words.

5. You will always have this table near at hand.

Відповіді на вправи

1

відчу́ття	вида́ння	навести́	дециме́тр
сма́чнёнький	на́бряк	визна́ння	нудни́й
сантиме́тр	кіломе́тр	огі́рки	три кни́жки
коха́ння	ста́рий	ка́жеш	ви́бір
вузьки́й	принесе́ти	сми́ття	гурто́житок
везти́	миле́нький	величе́нький	бажа́ння
чорно́зем	забу́ття	при́рва	сі́мдеся́т
на́пад	літо́пис	чорно́слив	пи́шуть
пиро́гі	малюва́ння	ру́ки	до́гляд
п'ятдеся́т	ші́стна́дцять	руки́	котри́й
ви́няток	ро́зтин	підмести́	ви́гляди
сиджу́	дзві́нкий	до́тик	низе́нький

2

1. Поді́л	8. закла́д
2. по́діл	9. орга́ні
3. ви́году	10. О́ргани
4. виго́дами	11. Про́шу
5. Тепло́	12. про́шуть
6. те́пло	13. ніко́ли
7. за́клад	14. ні́коли

3

1. Раніше вона зубрила (зазубрювала) нові слова, але флешкартки Анкі спростили її життя.
2. Вільний наголос в українській мові завдає мені клопоту.
3. Цей свавільний закон може вирішити долю держави.
4. Інколи (час від часу) він грішить тим, що неправильно наголошує слова.
5. У вас завжди буде ця табличка (таблиця) під рукою. (Ви завжди матимете цю табличку під рукою).

